

Krzysztof Dariusz Szatravski, Izabella Szatravska

Jan Boehm 1929-1986

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 2, 395-401

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JAN BOEHM
1929—1986

W dwudziestopięciolecie Muzeum Feliksa Nowowiejskiego w Barczedzie odbyła się sesja naukowa przygotowana i prowadzona przez Jana Boehma. Była to dwunasta spośród zorganizowanych przezeń sesji. Po koncercie kameralnym zamykającym uroczystości jubileuszowe. 20 czerwca 1986 r., stwierdził On w gronie przyjaciół, iż zamierza ograniczyć działalność organizatorską. Głównym powodem były rozległe plany naukowe. Nie miały się one niestety ziścić. Jan Boehm zmarł nagle 10 lipca 1986 roku.

Urodził się 21 grudnia 1929 r. w Krzyżownikach (pow. kępiński, woj. kaliskie) w rodzinie chłopskiej, w domu Antoniego i Klary, z domu Kupiec. Z ośmiorga dzieci Boehmów (sześciu synów i dwie córki) Jan był najstarszy i jako jedyny poświęcił się muzyce — bracia zajmowali się nią amatorsko. Jego muzyczne zainteresowania kształtowały się od najmłodszych lat. Jako kilkuletnie dziecko przysłuchiwał się próbom orkiestry dętej działającej przy miejscowym kościele. Próby odbywały się w sąsiedztwie, a dziecko bawiące się w ogrodzie mogło z radością przysłuchiwać się niewidocznym muzykom. Jak później wspominał, okres ten zaważył na Jego późniejszym stosunku do orkiestr dętych. Już jako zawodowy muzyk traktował je z dużą dozą sentymentu, nierzadko nie przywiązując wagi do potknięć wykonawców.

W 1936 r. rozpoczął naukę w Publicznej Szkole Powszechnej w Krzyżownikach. Marzył też o nauce muzyki, lecz wybuch II wojny światowej zniweczył Jego plany. Do r. 1943 jedynym dostępnym instrumentem było pianino wuja. Później pobierał lekcje gry na fortepianie u miejscowego organisty, jednak odbywały się one sporadycznie, a nauczyciel nie traktował poważnie planów ucznia — wyznał to otwarcie, gdy bagatelizowany dotychczas uczeń w 1947 r. pomyślnie złożył egzaminy wstępne do szkoły muzycznej.

Systematyczną naukę muzyki Jan Boehm rozpoczął w Szkole Umuzyczniającej im. Fryderyka Chopina we Wrocławiu, 5 lutego 1948 r. Ze względu na wiek i ograniczone przygotowanie pianistyczne, nie mógł kontynuować nauki gry na fortepianie — przyjęto Go więc do klasy organów. Niespodziewanie szybko poczynione postępy pozwoliły na przy-

jęcie młodego organisty do Średniej Szkoły Muzycznej już we wrześniu 1948 r. Równocześnie kontynuował — przerwana przez wojnę — edukację ogólną, którą zakończył egzaminem maturalnym w Liceum Ogólnokształcącym dla Pracujących we Wrocławiu w 1952 r. Podczas nauki w średniej szkole muzycznej jego zainteresowania skupiły się na przedmiotach teoretycznych. W 1951 r. ukończył klasę organów z oceną bardzo dobrą, z wyróżnieniem, i zdał egzamin wstępny do Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej we Wrocławiu na wydział kompozycji, teorii i dyrygentury. Po pierwszym roku studiów przeniósł się na wydział teorii specjalnej Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Warszawie. Powodem była ewolucja zainteresowań, lecz także aspiracje naukowe i zawodowe. Już podczas studiów wygłaszał prelekcje i prowadził koncerty. W 1955 r. uzyskał dyplom artysty muzyka w zakresie teorii muzyki z odznaczeniem, a w 9 lat później, w 1964 r. tytuł magistra sztuki.

Po ukończeniu studiów otrzymał kilka propozycji pracy, między innymi w swych rodzinnych stronach, w Kaliszu. Urzeczony pięknem Olsztyna i regionu, postanowił związać swe losy z Warmią i Mazurami. W 1955 roku podjął pracę w Szkole Muzycznej II stopnia, gdzie przez kolejne 23 lata nauczał teorii muzyki. W 1956 r. założył rodzinę. Ze związku z Haliną Nowakówną przyszły na świat córki: w 1958 r. Tomira i w 1960 r. Julitta.

W okresie pracy w szkole muzycznej — od września 1955 do czerwca 1979 — nauczał głównie przedmiotów teoretycznych: form muzycznych, kontrapunktu, harmonii z ćwiczeniami, historii z literaturą muzyczną oraz folkloru muzycznego. Rzetelna wiedza i rozległa erudycja wyróżniały go jako nauczyciela. Doceniali to przełożeni, wystawiając Jego pracy najwyższe oceny. Pośród opinii zgromadzonych w aktach Państwowej Szkoły Muzycznej im. Fryderyka Chopina brak jakichkolwiek uwag krytycznych. Wizytujący lekcje dyrektorzy podkreślali wysoki poziom merytoryczny i bardzo dobre wyniki nauczania. W październiku 1974 r. rozpoczął pracę w tworzącym się wówczas Zakładzie Wychowania Muzycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, prowadząc (w roku akademickim 1974/1975 jako wykładowca, a od r. 1975 jako starszy wykładowca) wykłady i ćwiczenia z historii muzyki, folkloru muzycznego, kontrapunktu, wykłady monograficzne i seminaria magisterskie. Od lutego 1977 r. do listopada 1978 pełnił funkcję kierownika zakładu. Także i tu przełożeni wysoko oceniali Jego działalność dydaktyczną i naukową. Ukoronowaniem nauczycielskich dokonań Jana Boehma stała się funkcja wizytatora szkolnictwa artystycznego województwa olsztyńskiego. Autorytet jakim cieszył się pośród kadry szkół artystycznych oraz wśród wła-

nych uczniów, studentów i współpracowników, wynikał zarówno z wartości merytorycznych pracy, jak i cech Jego osobowości. Nie tylko uczył, lecz także wychowywał. Dążył do wykształcenia muzyka, który byłby jednocześnie wszechstronnym humanistą. Cenił umiejętność wiązania faktów z różnych dziedzin sztuki i nauki. Jako wychowawca dążył do ideału człowieka mądrego i szlachetnego. Łącząc cele dydaktyczne i wychowawcze, często dawał wyraz przekonaniu o zasadniczym znaczeniu kultury muzycznej w życiu narodu i społeczeństwa.

Poglądy te stały się także osnową pracy publicystycznej i upowszechnieniowej. W latach 1955—1968 recenzował w prasie olsztyńskiej koncerty, redagował programy koncertowe filharmonii olsztyńskiej oraz wygłaszał prelekcje. W latach 1969—1974 kierował Studium Wiedzy o Muzyce Olsztyńskiego Uniwersytetu Powszechnego przy Towarzystwie Wiedzy Powszechnej. Na krótko przed śmiercią, z początkiem 1986 r. zorganizował Centrum Informacji Muzycznej przy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej. Ideą przewodnią działalności popularyzatorskiej było dowartościowanie kultury regionalnej, ukazanie jej cech oryginalnych oraz uniwersalnych wartości. Duże zasługi położył, propagując — nie zawsze właściwie ocenianą — twórczość Feliksa Nowowiejskiego.

Podobnymi przesłankami kierował się w pracy naukowej. Jego dorobek obejmuje bibliografie, rozprawy i artykuły oraz redakcje i pozycje dokumentarne. Większość prac poświęcił historii życia muzycznego na Warmii i Mazurach oraz pedagogice muzycznej, lecz najpoważniejszym jego osiągnięciem jest seria prac — dwie książki i szereg artykułów — dotyczących życia, twórczości i działalności Feliksa Nowowiejskiego. Badania nad spuścizną kompozytora rozpoczął jeszcze podczas studiów. Pierwszą wizytę w domu nieżyjącego już wówczas twórcy złożył w listopadzie 1955 r. Owocem wieloletnich prac stały się dwie książki o zasadniczym znaczeniu dla stanu wiedzy o Feliksie Nowowiejskim: dwukrotnie wydawany *Zarys biograficzny* (1968, 1977) oraz rozprawa doktorska na temat działalności artystycznej i wychowawczej kompozytora (1985). W pracach tych Jan Boehm zawarł cenne ustalenia dotyczące kształtowania się świadomości narodowej, poglądów estetycznych i pedagogicznych oraz aktywności koncertowej twórcy *Legendy Bałtyku*. Wyrazem troski o utrwalenie i rozwijanie badań nad kulturą muzyczną regionu były też prace poświęcone innym problem przeszłości — opracowania sylwetek nauczycieli muzyki i bibliografie muzyczne. Jako kierownik Pracowni Teorii i Historii Muzyki, Zakładu Wychowania Muzycznego WSP wspomagał i ukierunkowywał wysiłki młodszych kolegów. Większość z nich była Jego uczniami, planował wspólnie z nimi opracowanie syn-

tezy życia muzycznego województwa olsztyńskiego, oraz całokształtu polskiej kultury muzycznej na Warmii po plebiscycie. W swej pracy naukowej koncentrował się na przeszłości Warmii i Mazur, prowadził jednak również badania wykraczające poza problematykę regionalną i historyczną. Dotyczyły one głównie nauczania muzyki i społecznych uwarunkowań kultury muzycznej. Opracowywał także wystąpienia na sesjach, redagował wydawnictwa naukowe, dokumentarne, albumowe i nutowe, organizował sesje i koncerty. Ukoronowaniem Jego działalności organizacyjnej stały się sesje naukowe odbywające się w ramach Dni Muzyki im. Feliksa Nowowiejskiego pod hasłem „Muzyka na Warmii i Mazurach”. Zarówno sesje, jak i sam festiwal Jemu zawdzięczają swój kształt. We wstępie do zeszytu naukowego zawierającego materiały z trzech pierwszych sesji (wyd. 1986) stwierdził: „Wszystkie prace — — są — — społecznie potrzebne i przyczynią się do uzupełnienia specjalistycznej wiedzy o przeszłości, do uświadomienia trwałej aktualności jej żywotnych fragmentów, do inspiracji rozbudowy współczesnego ruchu muzycznego na Warmii i Mazurach”.

W uznaniu zasług przyznano Janowi Boehmowi odznaczenia: Zasłużonym dla Warmii i Mazur, odznaka srebrna (1962), Srebrny Krzyż Zasługi (1969), Nagroda II° Ministra oświaty i Wychowania (1972), Złoty Krzyż Zasługi (1975), Zasłużony Działacz Kultury (1977), Medal 40-lecia Polski Ludowej (1986).

Kłopoty ze zdrowiem niejednokrotnie zmuszały Jana Boehma do ograniczenia aktywności i opóźnienia badań, zawsze jednak potrafił On przezwyciężyć chorobę, a przymusowy wypoczynek ograniczał do minimum. Był osobowością niezwykle twórczą i inspirującą, planował dalsze przedsięwzięcia badawcze i organizacyjne, cieszył się sukcesami swych uczniów.

Niespodziewana śmierć wstrząsnęła środowiskiem muzycznym i naukowym Olsztyna. Pozostały nie ukończone prace, częściowo zredagowany zeszyt naukowy oraz wytyczone kierunki dalszych badań. Spuściznie tej podjąć mogą tylko przyjaciele i współpracownicy zjednoczeni szacunkiem dla Jego pamięci i zrozumieniem Jego szlachetnych idei.

**BIBLIOGRAFIA PUBLIKACJI NAUKOWYCH JANA BOEHMA
ZA LATA 1960—1986**

Jest to pierwsza próba zestawienia dorobku naukowego Jana Boehma. Bibliografia ujmuje pozycje naukowe: monografie, artykuły, recenzje, bibliografie muzyczne, redakcje wydawnictw naukowych i nutowych oraz prace dokumentarne. Zastosowano układ chronologiczny, według roku publikacji, a w ramach roczników przyjęto porządek alfabetyczny haseł tytułowych.

1960

- 1 *Jak głośny dzwon. Pieśni chóralne ziemi warmińsko-mazurskiej nagrodzone i wyróżnione na konkursie literacko-muzycznym Roku Warmii i Mazur 1959*. Wybór i opracowanie Jan Boehm, Ogólnopolski Komitet Obchodu Setnej Rocznicy Urodzin Michała Kajki, Olsztyn 1960, 40 s., 28 cm.
Z treści: Boehm Jan: *Madrygal*, ss. 19—21.
- 2 [Piętnaście] *XV lat PŚSM [Państwowej Średniej Szkoły Muzycznej] i PSM [Państwowej Szkoły Muzycznej] w Olsztynie. Program*, Państwowa Średnia Szkoła Muzyczna, Olsztyn 1960, 31 s., il., 21 cm, bibliogr.

1961

- 3 *Furaty jeskółki. Utwory nagrodzone i wyróżnione na konkursie «Grunwald»*. Z. 1. *Pieśni i piosenki*. Wybrał, przejrzał i do druku przygotował Jan Boehm, Wydział Kultury Prezydium WRN [Wojewódzkiej Rady Narodowej], Olsztyn 1961, 26 s., 29 cm.

1962

- 4 [Piętnaście] *XV-lecie Państwowej Orkiestry Symfonicznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Olsztynie*. Album jubileuszowy, Wydział Kultury PWRN (Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej), Olsztyn 1962, 51 s., il., mapa, 17 cm podł., aneksy.
- 5 *Śladaj kostianie. Utwory nagrodzone i wyróżnione na konkursie «Grunwald»*. Z. 2. *Pieśni chóralne*, Wydział Kultury WRN (Wojewódzkiej Rady Narodowej), Olsztyn 1962, 96 s. 29 cm.

1965

- 6 [Dwadzieścia] *XX lat Państwowej Szkoły Muzycznej i Państwowej Średniej Szkoły Muzycznej w Olsztynie*, Komitet Rodzicielski przy PSM i PŚSM (Państwowej Szkole Muzycznej i Państwowej Średniej Szkoły Muzycznej), Olsztyn 1965, 47 (9) s., il., 24 cm, bibliogr., program.
- 7 *Feliks Nowowiejski w Krakowie (1909—1914)*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie (dalej KMW), 1965, nr 1, ss. 31—45.

1966

- 8 [Dwadzieścia] *XX lat Państwowej Orkiestry Symfonicznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Olsztynie*, Państwowa Orkiestra Symfoniczna, Olsztyn 1966, 87 s., il., 18 cm podł., bibliogr., aneksy.
- 9 *Ruch muzyczny na Warmii i Mazurach. Stan i potrzeby*, Warmia i Mazury, 1966, nr 7/8, ss. 30—31.

1968

- 10 *Feliks Nowowiejski. Zarys biograficzny*, Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Rozprawy i Materiały nr 24, Olsztyn 1968, 130 s., il., 24 cm, bibliogr., sum.; wyd. 2 — zob. poz. 21.
- 11 (O książce:) *Nowowiejscy Feliks Maria i Kazimierz, Dookoła kompozytora*, KMW, 1968, nr 3, ss. 502—506.

1969

- 12 *Bibliografia organów fromborskich*, KMW, 1969, nr 3, ss. 413—420, dyspozycja głosów, sum.
- 13 *Koncerty plebiscytowe Feliksa Nowowiejskiego w 1919 i 1920 roku*, KMW, 1969, nr 2, ss. 131—158, sum.
- 14 (O książce:) *Jankowski Bogdan M., Misiorny Michał, Muzyka i życie muzyczne na Ziemiach Północnych i Zachodnich*, KMW, 1969, nr 3, ss. 453—457.

1970

- 15 *Powiązania z krajem i rozwój artystyczny Feliksa Nowowiejskiego w latach 1905—1909. W świetle korespondencji Feliksa i Rudolfa Nowowiejskich ze Stanisławem Bursą*, Rocznik Olsztyński, 1970, t. 9, ss. 113—161, korespondencja, sum., rez.

1971

- 16 *Dwadzieścia pięć lat Państwowej Orkiestry Symfonicznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Olsztynie*, Państwowa Orkiestra Symfoniczna, Olsztyn 1971, (16) s., 27 cm.

- 1972
- 17 *Bibliografia muzyczna Warmii i Mazur 1945—1965*, Rocznik Olsztyński, 1972, t. 10, ss. 351—429.
- 1974
- 18 *Studium wiedzy o muzyce. Z doświadczeń organizowania i wygłaszania prelekcji*, Towarzystwo Wiedzy Powszechnej, Olsztyn 1974, 30 (2) s., 21 cm.
- 1975
- 19 *Bibliografia utworów muzycznych o tematyce kopernikowskiej skomponowanych do 1974 roku*, KMW, 1975, nr 2, ss. 245—255, Zsfg.
- 20 *Podstawowe formy kształtowania myślenia muzycznego*, w: *Podstawy kształcenia muzycznego*, t. 1, Warszawa 1975, ss. 41—82, nuty, bibliogr. Centralny Ośrodek Pedagogiczny Szkolnictwa Artystycznego. Materiały Pomocnicze dla Nauczycieli Szkół i Ognisk Artystycznych, z. 161.
- 1977
- 21 *Feliks Nowowiejski. Zarys biograficzny*, „Pojezierze”, Olsztyn 1977, wyd. 2, 158 s., il., 21 cm, bibliogr., sum., Zsfg.
- 22 *Przyczynek do historii wydawnictw pieśni warmińskich. W setną rocznicę urodzin Feliksa Nowowiejskiego*, KMW, 1977, nr 1, ss. 65—72, list, Zsfg.
- 23 *Sesja naukowa poświęcona Feliksowi Nowowiejskiemu w stułecie jego urodzin (rec.)*, KMW, 1977, nr 2, ss. 263—267.
- 24 *Współpraca Feliksa Nowowiejskiego i Marii Zientarówny w zakresie zbierania i wydawania utworów o tematyce warmińskiej*, Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Gdańsku (dalej Zesz. Nauk. PWSM Gdańsk), 1977, nr 16, ss. 17—31, list, sum.; przedruk tegoż — zob. poz. 25.
- 1978
- 25 *Współpraca Feliksa Nowowiejskiego i Marii Zientarówny w zakresie zbierania i wydawania utworów o tematyce warmińskiej*, w: *Feliks Nowowiejski. W setną rocznicę urodzin*, PWSM Gdańsk, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Olsztynie (dalej WSP Olsztyn), Prace specjalne, 1978, nr 13, ss. 43—61, list, sum.
- 1979
- 26 *Geneza, ewolucja i funkcja wartości brzmieniowych muzyki fortepianowej. Systematyka zjawisk dźwiękowych*, w: *III Muzyka fortepianowa*, cz. 1. XIII Festiwal Pianistyki Polskiej w Słupsku, PWSM Gdańsk, Słupskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne, Prace specjalne, 1979, nr 18, ss. 21—36, sum.
- 1980
- 27 *Feliks Nowowiejski. Krótka biografia na podstawie nowych badań*, Zesz. Nauk. PWSM Gdańsk, 1979 (druk: 1980), nr 18, ss. 153—197, sum.
- 28 *Kształcenie organistów dla potrzeb ruchu polskiego na Powiśiu i Warmii w okresie po plebiscycie*, KMW, 1980, nr 2, ss. 181—196, Zsfg.
- 29 *Kursy organistowskie Związku Obrony Kresów Zachodnich dla młodzieży Powiśla i Warmii*, w: *Organy i muzyka organowa III*, PWSM Gdańsk, Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego, Prace specjalne, 1980, nr 20, ss. 315—343, Zsfg.
- 30 *Spoleczne role sztuki*, Zesz. Nauk. PWSM Gdańsk: 1980, nr 19, ss. 175—183, sum.
- 31 *Treści wychowawcze «Śpiewnika morskiego» Feliksa Nowowiejskiego w aspekcie tez pedagogiki narodowej w Polsce po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku*, w: *Marynistyka w muzyce II*, PWSM Gdańsk, Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego, Prace specjalne, 1980, nr 19, ss. 63—92, sum.
- 1981
- 32 *Bibliografia muzyczna województwa olsztyńskiego 1966—1974*, Rocznik Olsztyński, 1981, t. 12/13, ss. 331—378, rez.
- 1983
- 33 *Ocena sytuacji w zakresie rozwoju kadry nauczającej w Zakładzie Wychowania Muzycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie ze szczególnym uwzględnieniem warsztatu*

- pracy, upowszechniania wyników oraz awansu naukowego i artystycznego, 1983, Akademia Muzyczna w Warszawie, maszynopis.
- 34 *Tradycyjne formy wychowania muzycznego*, Zesz. Nauk. Akademii Muzycznej (dalej A. Muz.) 1983, nr 21/22, ss. 55—89, sum.
- 1984
- 35 *Pieśni do słów «Roty» Marii Konopnickiej*, Sprawozdanie Gdańskiego Towarzystwa Naukowego 1983, Gdańsk 1984, ss. 101—103. Streszczenie referatu wygłoszonego na posiedzeniu Gdańskiego Towarzystwa Naukowego w Gdańsku 31 V 1983.
- 1985
- 36 *Feliks Nowowiejski. Artysta i wychowawca*, Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego (dalej OBN), WSP Olsztyn, Rozprawy i Materiały nr 99, Olsztyn 1985, 211 s., 24 cm, nuty.
- 37 *Nie rzucim ziemi... Pieśni do słów «Roty» Marii Konopnickiej*. Zebrał i do druku przygotował Jan Boehm, Bydgoszcz 1985, 38 s., 24 cm.
- 38 *Nowoczesne formy wychowania muzycznego*, Zesz. Nauk. A. Muz. Gdańsk, 1984 (druk: 1985), nr 23, ss. 5—36, sum.
- 1986
- 39 *Bibliografia opracowań naukowych dotyczących kultury muzycznej Warmii i Mazur 1981—1984*, w: *Muzyka na Warmii i Mazurach. Materiały z sesji naukowych 1983—1985*, WSP Olsztyn, Olsztyn 1986, ss. 151—167, Zsfg.
- 40 *Kontakty kulturalno-oświatowe Prus Wschodnich i Wielkopolski w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, w: *Muzyka na Warmii i Mazurach. Materiały z sesji naukowych 1983—1985*, WSP Olsztyn, Olsztyn 1986, ss. 57—69, Zsfg.
- 41 *Muzyka na Warmii i Mazurach. Materiały z sesji naukowych 1983—1985*. Redakcja naukowa, WSP Olsztyn, Olsztyn 1986, 167 ss., 24 cm.
- 42 *Roman Grabowski — organista, nauczyciel i kompozytor*, KMW, 1986, nr 1—2, ss. 3—22.
- 43 *Władysław Kalinowski (1880—1951). Zarys biograficzny muzyka-organisty*. Współautor: Maria Anna Ankudowicz, *Organy i muzyka organowa VI*. Gdańsk, A. Muz., Koszalin, Wydział kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego, 1986, ss. 385—403.
- Inedita
- 44 *Bibliografia muzyczna Warmii i Mazur 1975—1980*. Współautor: Ryszard Myśliwiec, Rocznik Olsztyński.
- 45 *Feliks Nowowiejski*, Hasło do Encyklopedii Warmii i Mazur.
- 46 *Powstanie, rozwój i działalność kulturalno-oświatowa Muzeum Feliksa Nowowiejskiego w Barczewie w latach 1961—1986*. Artykuł.
- 47 *Profesjonalny ruch muzyczny na Warmii i Mazurach. Fakty i problemy z lat 1945—1985*. Referat.
- 48 *Władysław Kalinowski (1880—1951). Zarys biograficzny muzyka-organisty*. Współautor: Maria Anna Ankudowicz, A. Muz. Gdańsk.
- 49 *Współuczestnictwo w kulturze*, A. Muz. Gdańsk.

Izabella Szatrawska
Krzysztof Dariusz Szatrawski